

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Περνούν τα χρόνια. Περνούν κι από το βλέμμα της μνήμης μου πρόσωπα και γεγονότα σαν τα τοπία –διαδρομής μακρινής– που εναλλάσσονται έξω από το παράθυρο του τραίνου. Γεγονότα και πρόσωπα, πρόξενοι άλλοτε χαράς κι άλλοτε θλίψης, όπως ακριβώς τα τοπία έξω από το παράθυρο του τραίνου, άλλοτε φωτεινά κι άλλοτε σκοτεινά.

*(Ποιητική συλλογή Αέναη άνοιξη
της Γιώλας Αργυροπούλου-Παπαδοπούλου)*

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Πάντα αναρωτιόμουν πώς θα έγραφα με τωρινή οπτική κάποιο από τα παλιά μου βιβλία. Αν θα άλλαζα κάτι, επειδή η ίδια εγώ αλλάζω όσο περνάει ο χρόνος. Κι όταν έφτασε η στιγμή να επανεκδώσω από τις εκδόσεις Διόπτρα *Τα Ρόδα της Σιωπής*, που πρωτοκυκλοφόρησαν το 2009 από τις εκδόσεις Ψυχογιός, αποτέλεσε μια πρόκληση για μένα ο επαναπροσδιορισμός και, γιατί όχι, η «ανακαίνιση» του βιβλίου μου. Η αυτοαναίρεσή μου γλωσσικά, εκφραστικά και δομικά υπήρξε καταλυτική. Έκοψα, έραψα, μεταποίησα με απόλυτη ελευθερία. Και στο τέλος διαμορφώθηκε *Το Άγαλμα στη Σοφίτα*. Η ιστορία ίδια, αλλά συνάμα λογοτεχνικά αλλιώςτική, πιο μεστή, πιο συμπυκνωμένη, πιο καίρια.

Και είμαι ευτυχής που ανταποκρίθηκα σε μια πρόκληση με τη συμπαράσταση και την αμέριστη στήριξη των εκδόσεων ΔΙΟΠΤΡΑ.

Μέρος Πρώτο

*«Η μνήμη συχνά σκοντάφτει στο σκοτάδι και αργεί
να βρει την έξοδο από τον λαβύρινθο της σιωπής.*

*Η μνήμη είναι συχνά πηγή οδύνης.
Και η οδύνη είναι η πρώτη ύλη της τέχνης».*

Τα πέτρινα μάτια της μνήμης

Ήταν ρητή η εντολή του Καρλ Λούντβιχ: «Κανείς δεν αγγίζει το άγαλμα». Για είκοσι πέντε ολόκληρα χρόνια κανείς δεν τόλμησε να μετακινήσει από τη θέση του το γλυπτό, λες κι αν του άλλαζε θέση, θα διασαλευόταν η ισορροπία του σύμπαντος.

«Τα πέτρινα μάτια της μνήμης». Έτσι το είχε ονομάσει ο δημιουργός του, βάζοντας γρίφους στους θαυμαστές και στους κριτικούς τέχνης για τον παράδοξο συσχετισμό της όμορφης γυναίκας που απεικόνιζε με την έννοια της θύμησης.

«Είναι ένας εκκεντρικός καλλιτέχνης», έβγαζαν κάποιοι το επιπόλαιο συμπέρασμα. «Είναι ένας παρανοϊκός καλλιτέχνης», διαφωνούσαν άλλοι. Όμως όλοι τους συμφωνούσαν στο ένα σκέλος του ισχυρισμού: Ο Καρλ Λούντβιχ ήταν αναμφίβολα καλλιτέχνης κι ας κρατούσε για τον εαυτό του τους κώδικες της έμπνευσης που οδήγησαν στη γέννηση αυτού του αλλόκοτου έργου.

«Ποια είναι η γυναίκα του γλυπτού, κύριε Λούντβιχ;»

«*Η μνήμη. Δεν την αναγνωρίζετε;*»

«*Η μνήμη;*»

«*Φυσικά. Η μνήμη που με τα πέτρινα, αδίστακτα μάτια της μας γυρνάει το μαχαίρι στις πληγές του παρελθόντος. Για τις απώλειες και τα λάθη που δεν διορθώσαμε. Όλοι μας αργά ή γρήγορα ερχόμαστε αντιμέτωποι μαζί της.*»

Κάθε φράση του κι ένα απόφθεγμα ή ένα αίνιγμα για κριτικούς και δημοσιογράφους που σύντομα γινόταν προμετωπίδα σε εφημερίδες και περιοδικά.

«*Υπάρχει αυτή η γυναίκα, κύριε Λούντβιχ;*»

«*Φυσικά και υπάρχει. Την έχετε απέναντί σας. Δεν θα σας πω όμως αν προϋπήρχε της στιγμής που την έφτιαξα.*»

Ίσως ο Λούντβιχ να διασκεδάζε ερεθίζοντας την περιέργεια όσων θα ήθελαν να τρυπώσουν στην ιδιόρρυθμη σκέψη του ή αυτές οι αινιγματικές αλληγορίες να ήταν απλώς η ασπίδα που κρατούσε σε απόσταση τους επίδοξους «συλητές» των μυστικών του, μα ό,τι κι αν ίσχυε τελικά, του ανήκαν εύλογα τα εύσημα του εξαίρετου σκεπτόμενου καλλιτέχνη καθώς και η ρετινιά του αλλόκοτου ή αλλοπαρμένου ανθρώπου.

Το σώμα αυτού του αγάλματος λοιπόν ήταν καλοσμιλεμένο σε κάθε του λεπτομέρεια. Παρίστανε μια νέα γυναίκα στην ηλικία που το κορμί αναδίδει το άρωμα της νιότης και τα στήθη του ήταν σφριγηλά και ζουμερά σαν ρόδια έτοιμα να σκάσουν. Τα μαλλιά, σκαλισμένα με σχολαστική λεπτομέρεια, απλώνονταν στη ράχη του γλυπτού σαν κρόσσια καμωμένα από φωτιά, ενώ το πρόσωπο είχε καθαρές γραμμές με φρύδια τοξωτά και χείλη κοντυλένια. Όμως η έκφραση του γλυπτού θύμιζε κάπως «τη βιβλική γυναίκα του Δωτ μόλις αντίκρισε τα Σόδομα», όπως έγραφε ένας δημοσιογράφος από εκείνους που αποδίδουν στη σκέψη των καλλιτεχνών ό,τι σκαρφίζεται ο δικός τους υπερφίαλος εγκέφαλος.

«Το άγαλμα στραφτάλιζε κάτω από το φως της μέρας, όπως λαμπυρίζει το νερό τη νύχτα από τους ιριδισμούς της αστραπής... Φως και σκοτάδι πάνω του, απλωμένα σε απόλυτη αρμονία. Όμως τα μάτια του...» Έτσι επεσήμαινε παρακάτω εκείνο το άρθρο, αφού εξυμνούσε πρώτα την τεχνική τελειότητα, τη φυσικότητα της κίνησης και την ενάργεια της έκφρασης του γλυπτού.

«Μάτια σαν θάνατος», διάβαζε ο αναγνώστης στη συνέχεια. «Μάτια που ξεγελούν ότι κοιτάζουν τον κόσμο, μα στην πραγματικότητα ατενίζουν το χάος. Μάτια δίχως έκφραση θαρρείς... Κρύπτες όπου καταφεύγουν οι εφιάλτες. Νεκρή όραση σ' ένα θάλλον κορμί... Μάτια που σημαδεύουν τις καρδιές και χαράζουν μνήμες με τη σμίλη του πόνου. Ποιο είναι επιτέλους το μυστικό του αγάλματος; Ή ποιο είναι τέλος πάντων το δικό σας μυστικό, κύριε Λούντβιχ;»

Εκνευριζόταν ο γλύπτης με τη βροχή των ερωτήσεων και την αδιακρισία του αρθρογράφου.

«Όλα τα φανερώνει, ανόητε, το όνομα του έργου μου! Το άγαλμά μου έχει το βλέμμα της μνήμης. Γιατί η μνήμη είναι αυτή που κρατάει την ψυχή σε εγρήγορση για να μην ξεχνάει ποτέ το ανεξόφλητο χρέος της. Κοίτα τα μάτια του αγάλματος, επομένως! Και άσε το βλέμμα του να σου αφηγηθεί την ιστορία της Άννας. Της δικής μου Άννας...» μουρμούριζε πάνω από τον καφέ του, με το φύλλο του άρθρου τσαλακωμένο μες στη γεμάτη ρόζους απ' τη σμίλη παλάμη του.

Το άγαλμα στη σοφίτα

Ήταν ρητή, λοιπόν, η εντολή του Καρλ Λούντβιχ: «Κανείς δεν αγγίζει το άγαλμα».

Δύο αινίγματα, ο άγνωστος κόσμος του Γερμανού καλλιτέχνη και η άγνωστη αιτία της δημιουργίας του αγάλματος, ήταν ερεθιστικά για τους δημοσιογράφους και τους κριτικούς της τέχνης μα διόλου για τα αθώα χωριατοκόριτσα που γύρευαν δουλειά σε εκείνο το αρχοντικό λίγο μετά την πτώση του Τρίτου Ράιχ, την εποχή που οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο πάλευαν να σβήσουν τους εφιάλτες του πολέμου και να συμμαζέψουν τα κομμάτια τους.

Εξαιτίας του συγκεκριμένου αγάλματος, αρκετές από αυτές τις κοπέλες οδηγήθηκαν στην παραίτηση ή στην απόλυση, όταν ο Καρλ Λούντβιχ τις έπιανε επ' αυτοφώρω να βεβηλώνουν με τα ξεσκονόπανά τους την κατά κάποιο τρόπο ιερή σκόνη με την οποία ήταν πασπαλισμένο το αγαπημένο του γλυπτό. Άλλες τόσες έφευγαν ανεπιστρεπті έπειτα από την πρώτη τους ξενάγηση μες στο σπίτι, ευθύς μόλις αντίκριζαν το χάος της σοφίτας όπου αυτός μεγαλουργούσε.

Ήταν μια σοφίτα επενδυμένη με ξύλο ρουστίκ και τα πλεγμένα με το βελονάκι χιονάτα κουρτινάκια επέτρεπαν στο ψυχρό γερμανικό φως να περνάει κλεφτά μέσα απ' τις πλέξεις των λεμονανθών, αγγίζοντας ερωτικά τα ατάκτως ερριμμένα σε κάθε γωνιά του χώρου εργαλεία του καλλιτέχνη. Σμίλες, σκαρπέλα, εκμαγεία, χυτήρια διάφορων μεγεθών και η διάχυτη μυρωδιά του λιωμένου μετάλλου πρόδιδαν μεμιάς τις ευφάνταστες καλλιτεχνικές του αποδράσεις.

Εργαλεία και προπλάσματα, αριθμοί και χρώματα πάνω σε προσχέδια, χάρακες, μοιρογνωμόνια και διαβήτες, μετρήσεις και συνάμα εμπνεύσεις και αισθήματα σημειωμένα πρόχειρα σε κουτιά τσιγάρων, στοιβαγμένα πάνω σ' έναν μονίμως ακατάστατο πάγκο εργασίας, φανέρωναν κάτι που υπήρχε ως και στον αέρα αυτού του χώρου: την αγωνία του καλλιτέχνη και συνάμα την απομόνωση του ανθρώπου που παλεύει να δώσει σχήμα σε μια πέτρα και υπόσταση στις άυλες σκέψεις του. Και ταυτόχρονα ενίσχυαν ιδιοτροπίες και εκκεντρικότητα που όσοι δεν γνώριζαν τι στην αλήθεια τον βασάνιζε, τις απέδιδαν στην αναζήτηση μιας πρωτότυπης ιδέας που συνήθως δεν του κατέβαινε όποτε την αποζητούσε παρά όταν ξάπλωνε εξουθενωμένος στο κρεβάτι του ή κάπνιζε χαλαρώνοντας ένα τσιγάρο.

Έτσι, ο αλλόκοτος κύριος Λούντβιχ απόμεινε για καιρό παραδομένος στην αντρική μοναξιά του – αυτή τη μοναξιά που ντύνεται με τσαλακωμένα πουκάμισα, τρέφεται με πρόχειρο φαγητό και πίνει αφειδώς ποταμούς αλκοόλ, άλλοτε λόγω της βασανιστικής προσμονής μιας ιδέας κι άλλοτε επειδή καμία οικιακή βοηθός δεν τον άντεχε.

Όσπου εμφανίστηκε η Φρίντα. Ετών δεκαεννιά, όμορφη καθόλου, άσκημη ούτε, μάλλον αδιάφορη όσο ένα βάζο χωρίς κομψό σχήμα που αποκτά αξία όταν φιλοξενήσει μέσα του ένα μπουκέτο αγριολούλουδα. Έτσι έμοιαζε κι αυτή: Σαν άδειο ανθοδοχείο που περίμενε να το ομορφύνει μια έξωθεν παρέμβαση, μια αγάπη ίσως...

Η Φρίντα πρόβαλε στην είσοδο του σπιτιού κρατώντας μια ξηλωμένη καρό βαλίτσα. Φορούσε μαύρο φουστάνι με λευκό κολαριστό γιακά, είχε δυο χοντρές κοτσίδες σαν караβόσκοινα που της έφταναν ως τη μέση, και φορούσε ένα ζευγάρι χοντροκομμένα ξύλινα τσόκαρα. Η όψη της παρέπεμπε σε βαυαρική επαρχία, καθαρό αέρα και βαριά λιπαρά φαγητά, έτσι χοντροδεμένη όπως ήταν με μάγουλα κατακόκκινα που έσφυζαν από υγεία.

Το επαρχιώτικο ταμπεραμέντο της γέμισε αμφιβολίες τον Καρλ για το αν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στον ρόλο που όφειλε να αναλάβει και στις ανοχές που έπρεπε να αναπτύξει. Ήταν πολλές οι φορές που είχε πάρει στη δούλεψή του χωριατοπούλες που αναζητούσαν την τύχη τους κι ένα κομμάτι ψωμί στην πρωτεύουσα, μα καμία δεν άντεξε τις ιδιοτροπίες και τις παραξενιές ούτε του ανθρώπου ούτε του καλλιτέχνη Καρλ Λούντβιχ. Ιδίως στη θέα των ξυλοπάπουτσων ο άντρας έκανε έναν αυθόρμητο μορφασμό καθώς φαντάστηκε τον πόνο που θα του προκαλούσε την ώρα της μέθης του το βάρβαρο πλατάγισμά τους πάνω στα μάρμαρα.

Γιατί ο γλύπτης έπινε μέχρι λιποθυμίας τις ξάγρυπνες νύχτες του. Όλες τις νύχτες, δίχως καμία εξαίρεση, λες και απεχθανόταν τον εαυτό του όταν ήταν νηφάλιος ή σαν να του εξασφάλιζε το ποτό μια απόδραση ίσως εφάμιλλη με εκείνη της τέχνης του. Περιεργάστηκε λοιπόν πατόκορφα τη σασπισμένη Φρίντα και χαϊδεύοντας τα γένια του έσπασε τη σιωπή του.

«Να ξέρεις πως πίνω. Και πως εδώ μέσα θα κυκλοφορείς μόνο με υφασμάτινες παντόφλες», της δήλωσε, προσθέτοντας τη μόνιμη οδηγία που έδινε σε όλες τις οικιακές βοηθούς που δοκίμασαν την τύχη τους στο σπιτικό του: «Και κανείς δεν αγγίζει το άγαλμα», της τόνισε με στεντόρεια φωνή, δίνοντάς της τη θέση με την ευκολία και συνάμα την απάθεια που κάποιος αγοράζει κάτι αναλώσιμο, σίγουρος πως γρήγορα θα του σωνόταν και θα έπρεπε να πάρει κάτι άλλο στη θέση του.

Η Φρίντα όμως είχε μεγάλη ανάγκη το μεροκάματο, έβδομη κόρη μιας οικογένειας που διέθετε όλο κι όλο δύο αγελάδες, ένα μικρό χωράφι με καλαμπόκι, ένα επίσης λιλιπούτειο σπίτι όπου στριμώχνονταν εννιά άνθρωποι κι ένα μαύρο σκυλί. Τις νύχτες του χειμώνα αναμειγνύονταν τα μεθυσμένα χνότα του πατέρα με τη μυρωδιά των καμένων κούτσουρων στο τζάκι και η Φρίντα προσπαθούσε να ζεσταθεί κολλώντας τη στρωματοάδα της δίπλα στα στρωσίδια της μεγάλης της αδερφής. Επτά ανύπαντρα θηλυκά ήταν αναμφίβολα μεγάλο βάρος για τις ισχνές πλάτες του πατέρα της που δούλευε νύχτα μέρα για να ταΐσει τόσα στόματα, ιδίως μετά τον πόλεμο.

Ούτε με την πρώτη λοιπόν ούτε με τη δεύτερη απαγόρευση του Λούντβιχ πτοήθηκε η Φρίντα έχοντας απόλυτη ανάγκη αυτή τη δουλειά. Εξάλλου, τα ξυλοπάπουτσα τα φορούσε κατ' ανάγκη και ας της γέμιζαν με φουσκάλες τα πόδια, άρα θα τα ξεφορτωνόταν ευχαρίστως αν της αγόραζε παντόφλες το αφεντικό της, και δεν ένιωθε ίχνος φόβου για τα αγαλμάτινα μάτια που την κοιτούσαν αλλόκοτα, εξοικειωμένη απ' το επάγγελμα του πατέρα της που ήταν λιθοξόος προτομών για μνήματα. Ποσώς την ενδιέφερε επομένως να αγγίξει ένα άγαλμα μιας και δεν της προκαλούσε καμία εντύπωση. Αντίθετα και αυτή η απαγόρευση της προκάλεσε ανακούφιση παρά στενοχώρια καθώς την απάλλαξε

εξαρχής από τον μπελά του ξεσκονίσματος ενός ακόμη πράγματος μέσα σ' εκείνο το τεράστιο σπίτι. Έτσι, προτού καν αντικρίσει το απαγορευμένο αντικείμενο, κούνησε υποτακτικά το κεφάλι στον Καρλ σίγουρη πως θα μπορούσε να τηρήσει και τους δυο παράταιρους όρους του.

«Προσλαμβάνεστε υπό δοκιμή», της ανακοίνωσε εκείνος λοιπόν ανέκφραστος και ακολούθησε η πρώτη από τις αμέτρητες χειραφίες που επρόκειτο να ανταλλάξουν στη μακροχρόνια συμβίωσή τους, μια συμβίωση που ο Καρλ πίστευε στην αρχή πως ήταν μάλλον απίθανο να διαρκέσει.

Αντίθετα, η Φρίντα από την πρώτη στιγμή που αντίκρισε τον εκκεντρικό άντρα με τα μαλλιά στο χρώμα του σταχτού, το ευθυτενές παράστημα και τα πέτρινα σκουροπράσινα μάτια, το κατάλαβε ότι δεν θα ξανάφευγε από ετούτο το σπίτι· η τρεμούλα που την κυρίεψε στην πρώτη τους χειραφία δεν οφειλόταν μόνο στην αγωνία της να στεριώσει σε μια δουλειά, αλλά σε εκείνο τον απρόβλεπτο συναγερμό του πεπρωμένου όταν πρωτογνωρίζεις έναν άνθρωπο ικανό να σου αλλάξει όλη σου τη ζωή. Και παρά την εξοικείωσή της με την τέχνη του γλύπτη, ετούτος ο απρόσμενος συναγερμός ήχησε στο μυαλό της κι όταν αντίκρισε το άγαλμα.

«Τι γραμμές... Και το πρόσωπο... Τόσο φυσικό, τόσο κοντυλένιο... Αλλά τα μάτια...» μονολογούσε σαν βρέθηκε αντίκρου του.

Όλη τη μέρα επανέφερε στον νου της την εικόνα του γλυπτού, μπαινοβγαίνοντας συνεχώς στη σοφίτα για να το περιεργαστεί και να το θαυμάσει, παραγνωρίζοντας αρχικά την εκκεντρική συμπεριφορά του αφεντικού της. Ούτε λέξη δεν είχαν ανταλλάξει μια ολόκληρη εβδομάδα με τον Καρλ αφού του την είχε προσλάβει, αφήνοντάς τη μόνη να ανακαλύψει τα μυστικά του σπιτιού και τις «νάρκες» που θα μπορούσαν να

την εξοβελίσουν διαπαντός απ' τον περίεργο κόσμο του αφεντικού της.

Ο πόλεμος με τη συσσωρευμένη σκόνη και ο ζήλος της να αποδείξει από τις πρώτες κιόλας μέρες την αξιοσύνη της, την εξαντλούσαν μόλις σουρούπωνε, στέλνοντάς την από νωρίς στο κρεβάτι. Το πρώτο κιόλας βράδυ στο αρχοντικό, περασμένα μεσάνυχτα, άκουσε τους γνώριμους ήχους του σκαρπέλου πάνω στο μέταλλο. Αν και κατάκοπη, σύρθηκε ως τη σκάλα και ανέβηκε ξυπόλυτη στη σοφίτα. Το κύμα των μεταλλικών θορύβων σταμάτησε σαν άρχισε να αφουγκράζεται καθαρά το ψιθυριστό παραμιλητό του Καρλ, τα σπασμένα λόγια που πρόφερε ανάμεσα στις κοφτές του ανάσες πίσω από την κλειστή πόρτα του εργαστηρίου του. Τουρτουρίζοντας μες στο λινό της νυχτικό έσκυψε στην κλειδαρότρυπα και αντίκρισε τον Λούντβιχ, γονατιστό μπροστά στο άγαλμα, να κρατάει στην αγκαλιά του τα πέτρινα πόδια του αγάλματος. Από εκείνη τη νύχτα η Φρίντα κατάλαβε καλά πως αυτή η σκάλα δεν οδηγούσε απλώς στο ατελιέ του κυρίου της, αλλά και στον κρυφό, ευάλωτο και ανεξερεύνητο κόσμο του.

Ξάγρυπνη έμεινε ως το ξημέρωμα να επεξεργάζεται την εικόνα που είχε αντικρίσει, ζυγίζοντας τα υπέρ και τα κατά της παραμονής της κοντά στον αλλοπρόσαλλο Λούντβιχ. Το δελεαστικό βδομαδιάτικο αποτελούσε αναμφίβολα ένα καλό επιχείρημα για να μείνει στη δούλεψή του, μα η περιέργειά της κι εκείνο το τσιμπηματάκι στην καρδιά από την πρώτη στιγμή που αντίκρισε στο κατώφλι τον Λούντβιχ, βάρυναν περισσότερο στον ζυγό του μυαλού της.

«Θα μείνω...» δήλωσε φωναχτά με μια πρωτόγνωρη έξαψη όσο σκεφτόταν το ενδεχόμενο να έχανε την αγνότητά της από τον Καρλ κάποια από τις νύχτες που εκείνος μεθοκοπούσε.

Σταυροκοπήθηκε σε αυτή τη σκέψη μα ανέλαβε το ρίσκο, κι ως ήταν γαλουχημένη με τις αυστηρές επιταγές του προτεσταντικού της δόγματος. Αισθανόταν ήδη τα μέλη της να βγάζουν ρίζες και να ταξιδεύουν βαθιά, κάτω απ' τα θεμέλια αυτού του σπιτιού, δένοντας το ριζικό της με το πεπρωμένο του αρχοντικού και το πεπρωμένο του Καρλ, κυριευμένη μόνο από μια σκέψη: Άραγε το κορμί της, που έμελλε να ριζώσει εκεί μέσα, θα είχε την τύχη να ανθίσει και ίσως να καρποφορήσει από το αίσθημα που είχε καταλάβει απ' άκρη σε άκρη το είναι της;

Γιατί η Φρίντα ερωτεύτηκε αστραπιαία τον Καρλ, όπως αρπάζει κάποιος ένα αιφνίδιο κρυολόγημα. Μοναδική πιθανότητα ίασης στην περίπτωση της ήταν μόνο η φυγή· η φυγή που δεν επέλεξε, καθώς μες στην πρωτόγνωρη ερωτική της παραφορά αγνόησε την αιτία της «ασθένειας», ακολουθώντας την πιο αντενδείξιμη εκδοχή θεραπείας με αναμφίβολα επώδυνο αποτέλεσμα: την εξάρτηση που επήλθε από την παραμονή της κοντά στον Λούντβιχ.

Παγιδευμένη στον φαύλο κύκλο του ανεκπλήρωτου έρωτα και άμαθη στις παγίδες του αφέθηκε να παρασυρθεί από το ασυγκράτητο ρεύμα του πάθους της, αδιαφορώντας για τον κίνδυνο να καταποντιστεί στα αβυσσαλέα του βάθι. Θα έκανε υπομονή λοιπόν και θα έμενε κοντά στον Καρλ μέχρι να σπάσει το λουκέτο της κλειδωμένης σιωπής του.

Το μυρμήγκιασμα επομένως που αισθανόταν κάθε φορά που η μορφή του Καρλ καταλάμβανε άλλοτε τη μνήμη και άλλοτε την εξεγερμένη της φαντασία ήταν το ισχυρό αντίβαρο που δεν επέτρεψε στο σώμα και στο πνεύμα της να τραπούν σε φυγή.

Μπορεί συνεπώς ο Καρλ να την είχε προσλάβει υπό δοκιμή, όπως της είχε εξαρχής ξεκαθαρίσει, μα η Φρίντα χρειάστηκε μόνο ελάχιστες μέρες για να βεβαιωθεί πως θα προσαρμοζόταν

πεισματικά σε ετούτη την απίστευτα προκλητική για τη λογική της κατάσταση, χάρη στα συναισθήματα που θέριευαν σαν άγρια βλάστηση μέσα της. Άρα ήταν ευνόητο πως θα υπέμενε τα πάντα για να μείνει κοντά του. Κι έτσι, παρά την ψευδαίσθηση που φρόντιζε να συντηρεί πιστεύοντας πως ακόμη μπορούσε ελεύθερη να αποφασίσει αν θα έφευγε ή θα έμενε στο πλευρό του Καρλ, έκλεινε κάθε νύχτα τα μάτια της, ξέροντας κατά βάθος αυτό που ο γλύπτης αγνοούσε: πως οι δυο τους δεν θα χώριζαν ποτέ.

Από την επόμενη κιόλας μέρα της γνωριμίας τους και της ανάληψης των καθηκόντων της, το ενδιαφέρον της μονοπωλούσε η σοφίτα, εκεί όπου ο Λούντβιχ έφερνε στην επιφάνεια τα κοινά της του ανεκτίμητου καλλιτεχνικού μεγαλείου του. Όσο κυλούσαν τα χρόνια, συλλογιζόταν όλο και συχνότερα πως ανεχόταν την κυκλοθυμική συμπεριφορά του Καρλ χάρη στην ασυλία που του χάριζε στη σκέψη της η καλλιτεχνική του ιδιότητα. Αυτή του εξασφάλιζε συγχωροχάρτι για κάθε παραξενιά του κι ως αρνιόταν η Φρίντα να συμβιβαστεί με την τσαπατσούλικη πτυχή του αφεντικού της που προκαλούσε χάος στον χώρο του ατελιέ του.

Μα τη δεύτερη κιόλας μέρα ανάληψης των καθηκόντων της τόλμησε να σκαρώσει μια χαριτωμένη εργαλειοθήκη από ένα παλιό μεταλλικό κουτί, νοικοκυρεύοντας στο πι και φι την ακαταστασία της σοφίτας, ενέργεια την οποία ο Καρλ υποδέχτηκε μ' ένα μειδίαμα ευχαρίστησης. Όταν μάλιστα διαπίστωσε πως η Φρίντα ήξερε πώς να σαγηνεύει και τους νευρώνες του ουρανίσκου του με τα λουκούλλεια γεύματα που του ετοίμαζε και συνάμα πώς να περιποιείται με ευαισθησία και

τρυφερότητα τα κασμιρένια του κοστούμια, τότε οι άμυνες έπεσαν και ο Καρλ κυριεύτηκε από ευγνωμοσύνη για το γεροδεμένο χωριατοκόριτσο.

Ωστόσο, παρά τις πρώτες θετικές εντυπώσεις του, συνέχιζε να την παρακολουθεί το πρώτο διάστημα, όπως ένας γονιός εποπτεύει την γκουβερνάντα του παιδιού του. Την αφηνidiaζε όταν καθάριζε τη σοφίτα ορμώντας απρόβλεπτα στον χώρο κι εκείνη υπέμενε την έφοδο στωικά κοκαλωμένη σαν στρατιώτης. Έξι ολόκληρους μήνες η Φρίντα περνούσε επιτυχώς κάθε δοκιμασία του Καρλ. Αφοσιωμένη στο σαφάρι της σκόνης, καμία διάθεση δεν είχε και κανένα δευτερόλεπτο δεν σπατάλησε για να εισβάλει αδιάκριτα στις κρυφές υποθέσεις του αφεντικού της. Ακολουθούσε κατά γράμμα τις υποδείξεις του, παρότι εκείνος επέμενε να την κρίνει με εκνευριστική σχολαστικότητα, κόβοντάς της πότε πότε τα ήπατα με τις εφόδους του οι οποίες όμως του αποδείκνυαν περίτρανα τον άψογο χαρακτήρα της και τις εξαιρετικές της υπηρεσίες.

Παρακολουθούσε λοιπόν τη γιγαντόσωμη νεαρή να περνάει ξυστά από το «απαγορευμένο» έργο τέχνης, πατώντας στις μύτες των πασουμιών της σαν καρικατούρα μπαλαρίνας, ώστε να μην παρασύρει ούτε κόκκο σκόνης από τους μαρμάρινους ώμους του γλυπτού. Την έβλεπε σιωπηλός να τακτοποιεί επιδέξια και με περισσή σβελτάδα τα πεταμένα ολόγυρα εργαλεία της γλυπτικής και να τα εναποθέτει με επιμέλεια στην εργαλειοθήκη και παρότι έδειχνε ανέκφραστος όπως πάντα, κατά βάθος τη θαύμαζε.

Μα και η Φρίντα, όσο περνούσε ο καιρός, άρχισε να συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο πόσο μεγάλη ευθύνη είναι να γίνεσαι απαραίτητος σε έναν καλλιτέχνη και να ζεις στη σκιά του. Κι ούτε που την πτοούσε η στυγνή σιωπή που ώρες ώρες την

ένιωθε να πέφτει σαν βουρδουλιά στην καρδιά της. Αποδεχόταν τις ιδιοτροπίες του σαν το φυσικότερο πράγμα του κόσμου και φρόντιζε τον Καρλ με όλη την αφοσίωση που μπορούσε να του χαρίσει, προσπαθώντας να μεταμορφώνεται πάντα σε ό,τι είχε ανάγκη εκείνος κάθε φορά.

Για χάρη του με τον καιρό εξελίχθηκε σε φρουρό της «πέτρινης αντιζήλου» της μόνο και μόνο για να εισπράττει την εμπιστοσύνη του και για να προστατεύει την εύθραυστη μοναξιά του, με μόνη ανταμοιβή τη φειδωλή επιδοκimasία που της χάριζε ενίοτε. Γιατί όσο αναρωτιόταν τον λόγο για τον οποίο δέθηκε με τον Λούντβιχ, συνειδητοποιούσε πως παρά τον φόβο και το κεραυνοβόλο ερωτικό συναίσθημα που ίσως της προκάλεσε στην αρχή, έπειτα τον λυπήθηκε, τον συμπόνεσε και τελικά τον αγάπησε, με εκείνη τη στωική αγάπη που θεριεύει και γίνεται βάλσαμο όταν της δίνεται η ευκαιρία να προσφέρει λίγη παρηγοριά.

Είκοσι πέντε χρόνια έπειτα από την πρώτη της γνωριμία με τον Καρλ Λούντβιχ, η Φρίντα, γεροντοκόρη πια και ανέγγιχτη από άντρα ακόμη, εξακολουθούσε να ζει στο περιθώριο της ζωής του εκκεντρικού αφεντικού της, να προλαβαίνει κάθε ανάγκη και επιθυμία του, να περιφρουρεί το άγαλμά του και να συμπαραστέκεται στο αφεντικό της αδιαμαρτύρητα.

Χωρίς να ψάχνει απαντήσεις.

Χωρίς να σκαλίζει το παρελθόν.

Χωρίς να κάνει όνειρα για το μέλλον.

Ήσυχη σαν νεκρή, καθόταν ώσπου να νυστάξει στη σκοτεινιά της κουζίνας και αφουγκραζόταν ένα ποντίκι που έβγαине από την τρύπα του για να καταβροχθίσει το τυρί που του άφηνε

κάθε απόγευμα σε μια φάκα, έχοντας αναπτύξει μαζί του μια ιδιότυπη σχέση.

Κάθε μέρα όσο να φάει το τυρί του, το κρατούσε φυλακισμένο, κι έλειπα, μόλις άρχιζε να ασφυκτιά, του χάριζε ξανά την ελευθερία του κι αυτό επαναλαμβανόταν σταθερά κάθε μέρα, νιώθοντας η Φρίντα την ίδια πάντα λύπη για το γραπωμένο στη φάκα τρωκτικό και το τρωκτικό το σταθερά ασφυκτικό συναίσθημα όταν παγιδευόταν και την ίδια και απαράλλαχτη ευτυχία με το που αφηνόταν και πάλι ελεύθερο.

Με τον καιρό αντιμετώπιζε το τρωκτικό σαν το αγαπημένο της κατοικίδιο. Του έβαζε ανελλιπώς το τυρί του, το περίμενε, το χάζεψε όσο μασουλούσε με λαιμαργία και στο τέλος γενναιόδωρα το άφηνε πάλι να βγει για να του αποδείξει τη φιλευσπλαχνία της και να προσφέρει έστω σε αυτό το πλάσμα λίγη χαρά μιας και ποτέ ο Καρλ δεν έδειχνε ενθουσιασμένος με ό,τι του πρόσφερε. Αδελαΐδα αποκαλούσε το ποντίκι κι ας μη γνώριζε το φύλο του, θέλοντας να συντηρεί μια ψευδαίσθηση ακόμη μεγαλύτερης εξοικείωσης μαζί του και η κρυφή τους σχέση αποτελούσε ίσως τη μόνη της ατασθαλία και το μόνο μυστικό που κρατούσε απ' τον Καρλ, παρά την εντολή του να εξολοθρευτεί όποιο έμβιο πλάσμα εντόπιζε στο σπιτικό του. Κατσαρίδες, μυρμήγκια, ποντίκια, αράχνες και αδέσποτα που έμπαιναν πότε πότε απ' την πόρτα της κουζίνας σαν να ξυπνούσαν μέσα του μια αιμοδιψή διαστροφή και μια ακόρεστη λαχτάρα εξολόθρευσης. «Σιχαίνομαι ιδίως τα ποντίκια!» της είχε ευθαρσώς δηλώσει σε μια χαραμάδα της σιωπής του, αφήνοντας μπροστά της τη φάκα και μια φιάλη ποντικοφάρμακο.

Όμως η Φρίντα ποτέ δεν μπόρεσε να παγιδεύσει τον ποντικό – ίσως επειδή τον χρειαζόταν ως υποκατάστατο νυχτερινής συντροφιάς, αφού δεν υπήρχε κανείς για ν' ανταλλάξει δυο

κουβέντες ή ίσως επειδή γενικώς δεν μπορούσε να σκοτώσει ούτε κουνούπι.

Απογοητευόταν όσο οι λέξεις έβγαιναν από τα χείλη του Καρλ με το σταγονόμετρο, μα με τον καιρό έμαθε να διαβάζει τα μάτια του. Να ανιχνεύει μες στην υγρή απεραντοσύνη τους κάποια ίχνη επιβράβευσης και ευγνωμοσύνης κι αυτό της αρκούσε. Της άρεσε, για παράδειγμα, που ο κύριός της άρχισε να προσαρμόζεται στους στοιχειώδεις κανόνες της νοικοκυροσύνης τακτοποιώντας ο ίδιος τα εργαλεία της γλυπτικής στο κουτί που του έφτιαξε, βάζοντας έτσι μια τάξη στο χάος της σοφίτας.

Ένωθε μάλλον ευτυχισμένη όταν διαπίστωνε πως ο Καρλ υιοθετούσε πρόθυμα κάποιες απ' τις δικές της συνήθειες. Είχε πια την ψευδαίσθηση ότι οι δυο τους αποτελούσαν ένα ιδιόμορφο ζευγάρι, από κείνα που παλιώνουν ευχάριστα, αφήνοντας πίσω στον χρόνο σαν βαρίδι το πάθος και κατακτώντας μια ανυστερόβουλη συντροφικότητα δίχως την εμπλοκή της σάρκας στα συναισθήματα που τους έδεναν.

«Είστε μια δεινή εξολοθρευτρια σκόνης... Και επιδέξια διαχειρίστρια σιωπής», της είπε μια φορά ο Καρλ μισομεθυσμένος, αγκαλιάζοντάς τη φιλικά από τους ώμους και η Φρίντα εκείνη τη νύχτα χάιδευε το φουστάνι της στα σημεία που την άγγιζε και ένιωσε πως ψήλωσε και ομόρφυνε κάπως από αυτή τη φιλοφρόνηση.

Αυτά τα δυο χαρίσματα ευθύνονταν που ο Καρλ δεν σκέφτηκε ποτέ του να απολύσει τη Φρίντα αφότου αντάλλαξαν την πρώτη τυπική χειραψία τους. Και ακολούθησαν έκτοτε πολλές χειραψίες σε γιορτές και σε σχόλες, εναλλάξ με μακρόσυρτες σιωπές. Σιωπές λύπης, σιωπές οίστρου καλλιτεχνικού, σιωπές οδύνης ή σιωπές γεμάτες γρίφους, μυστικά και φαντάσματα.